

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 Gorica, Riva Piazzutta, 18 - Tel. 83-177
PODUREDNIŠTVO:
34135 Trst, Vico delle Rose, 7 - Tel. 414646

Polletna naročnina L. 2.000
Letna naročnina L. 4.000
Letna inozemstvo L. 5.000
Poštno čekovni račun: štev. 24/12410

REFERENDUM
in slovenska manjšina

Bomba na slovenski šoli

Slovenska manjšina v Italiji ima zgodovinsko nalogo, biti most med sosednjima državama; iz svojega duhovnega bogastva mora nekaj nuditi italijanskemu narodu in hkrati iz italijanske kulture vsrkavati številne vrednote.

Sosednjemu narodu bomo Slovenci mogli nekaj nuditi samo če bomo »nekdo« in če bomo imeli nekaj »svojega«, »svojskega«, izrazito našega. Zato pa je naša manjšina v Italiji dolžna biti zvesta sama sebi, svojim izrazitim narodnim tradicijam, značaju, kulturi, svoji narodni duši. Onega dne, ko bi izgubili svojo značilno »svojskost«, ko bi se »asimilirali«, zliili v eno z italijanskim narodom, bi zaključili svoje poslanstvo in postali za Italijo nevažni, nekoristni: neljubi vrtnec, ki italijanski jezik prej pači kot čisti, ki je italijanski kulturi kokla in zavora, ne pa rast in dvig.

Zato je v korist slovenskega in italijanskega življa, da je slovenska manjšina čim bolj samonikla, izvirna, samosvoja: le tako bo lahko oplajala italijanski duhovni svet.

REFERENDUM O RAZPOROKI
IN SLOVENC

Kot državljani italijanske republike moramo biti Slovenci živi udje državnega občestva. Udeleževati se moramo — a po svoje — vsega javnega življenja, vseh problemov, ki vznemirjajo vso družbo. Odprti moramo biti svetu, žgoči dnevi problematiki: a na ta svet moramo zreti s svojimi očmi in zdajšnje probleme reševati tako, kot zahtevajo posebni interesi naše manjšine. Samo tedaj bomo zavestni dejavniki, soustvarjalci svoje usode.

Zgodovinski ukaz, da smo samostojni ustvarjalci svoje usode, nas posebno veže, ko se na državni ravni sprejemajo odločitve, ki segajo zelo na globoko v same korenine našega narodnega občestva. Tako odločitev predstavlja referendum o razporoki.

Za maloštevilen narod, kot smo Slovenci, in še posebej za šibko narodno manjšino, kot je naša v Italiji, je problem razporoke usodnega pomena.

Trije so stebri, ki so slovenski narod reševali v zgodovini in ki danes manjšinam ohranjajo obstoj: družina, vera, narodna sloga. Razporoka pa je udarec s sekro po vseh teh vrednotah.

Vsi, ki se čutijo odgovorne za naš narodni obstoj, bi se morali ob vprašanju razporoke zamisliti in pri referendumu zavzeti stališče kot ga narekujejo naši življenjski interesi. Ne bi smeli na slepo, poslušajoč se celo prevare, postati sluge ali priganjanci ljudi in idej, ki so nam tuje in ki dejansko izpodkopavajo našo življenjsko moč in zastrupljajo naš narodni organizem.

SLOVENSKA DRUŽINA
IN RAZPOROKA

Temelj in najbolj krepki steber našega narodnega obstoja je družina: moralno zdrava, enotna, številna. V zdravi slovenski družini sta bila zakonca eno srce in ena duša, trajno si zvesta. Rodni dom je bil šola kreposti, vernosti, нравnega zdravlja. Iz zdrave, plodne, enotne družine je vstajal zdrav in življenja poln narod. Če je slovensko ljudstvo, živeče na prepihu narodov, sredi narodov orjakov, ohranilo svoj narodni obraz, se mora zahvaliti prav zdravi, enotni in kreposti družini!

Razporoka pomeni razhod zakoncev, razbitje, osirotenje otrok. Razporoka ugrablja ženi moža, otrokom očeta, mladini resnost pri sklepanju zakonov. Vsaka ošibitev družine ali zrahljanje zakonske vezi pomeni hkrati razkroj narodne skupnosti.

Res je: življenjske prilike so se spreminile in družba se je preobrazila. Tudi naše družine, sicer bolj redke, so zašle v krizo ugašenih ognjišč, a prav ta kriza bi nas morala siliti v to, da družine rešujemo, ne pa da patetično proglašamo njihov pol-

lom in da jim še sami z razporoko kopljemo grob!

Zivljenjski interes naše manjšine zahteva, da se vsi postavimo v obrambo najdražjega, kar imamo: naših družin. Ko ščitimo enotnost naših družinskih skupnosti, ljubezen in zvestobo naših zakoncev, navezanost staršev do otrok in ljubezen otrok do staršev, ščitimo sam obstoj narodne manjšine.

SLOVENSKA VERNOST
IN RAZPOROKA

Drugi nosilni steber našega naroda je bila vsekdar in je krščanska vera. Slovenci smo kot narod otroci Cerkve. Vera je bila tista, ki je razpršena družinska jedra iste krvi in govorice družila v doživetno versko skupnost. Ko še nihče niti sanjal ni o narodni zavesti, je verska zavest že družila slovenske rodove v enoto. In spet je bila vera tista, ki je tej enotni verski skupnosti ohranjala slovenski jezik, slovenske običaje, slovensko dušo. In bili so duhovniki tisti, ki so našemu ljudstvu prizgali svetilko narodne zavesti.

Družina in vera, osnovna temelja slovenskega naroda, sta se medsebojno podpirala: družina je Cerkvi dajala člane, Cerkve je družini ohranjala trdnost in sveto. Družine so gmočno vzdrževale cerkve in duhovnike, Cerkve je posvečevala nastanek družin z zakramentom sv. zakona, vzgajala otroke in mladino, podpirala uboge, zatirane, osirole, umirajoče.

Najboljša zaščita in skalnata opora, ki jo je Cerkve dajala družini, je obstajala v tem, da je družino proglašala za božjo ustanovo: mož in žena sta eno, njuna zveza je neločljiva, njuna zvestoba in ljubezen morata trajati do groba; nesmrtni sad njune ljubezni so otroci, v otrocih bodo živeli tudi po telesni smrti. Slovenska družina je košček raja na zemlji, v katerem vlada ljubezen, zvestoba, mir, družinska sreča.

Zivljenjski interes slovenske manjšine v Italiji zahteva, da priznamo zgodovinske zasluge, ki jih je imela Cerkve za ohranitev naših družin in da zlasti cenimo tiste verske resnice, ki so dajale našim družinam pečat svetosti: zakrament sv. zakona, enovitost zakona, neločljivost zakonske zveze, zakonsko zvestobo. To so one vrednote, ki so zagotavljale družinam trdnost, slogo, srečo.

Kdorkoli zagovarja razporoko, ruši te vrednote, razbija družine, razbija življenjskost ali bolje samo življenje naše manjšine.

NARODNA SLOGA
IN RAZPOROKA

Tretji opornik, ki ohranja v obstoju narode, je narodna zavest in sloga. Veliko se govori o »narodni zavesti«, ne da bi se vedelo, kaj je pravzaprav narodna zavest.

Narodna zavest ni v tem, da se čutiš Slovenca ali da počeš: »Slovenec sem!«. Zavest je notranje spoznanje vrednot, ki so lastne slovenskemu narodu; je iskreno spoštovanje narodnih običajev, prepričanj, kulture. Narodno zaveden je tisti, ki se je pri poglabljanju v narodno bistvo dokopal do same narodne duše in zaživel s to narodno dušo v sebi. Istost narodne duše veže vse v narodno enovitost, enoto, povezanost, slogo.

Referendum o razporoki je zaradi nezrelosti nekaterih slovenskih narodnih predstavnikov in neodgovornosti številnih izobražencev, ki se niso ob tej priložnosti znašli in ki niso nastopili tako, kot bi zahteval življenjski interes naše manjšine v Italiji, postal jedro nesloge in razdora, v Italiji, postal jedro izneveril svojih »slovenskih duš«, izdali najsvetejše narodne vrednote, s sekro zamahnili po sami slovenski družini in torej po svojem lastnem obstoju!

R. K.

V soboto zvečer 27. aprila je na slovenski šoli v ul. Caravaggio pri Sv. Ivanu v Trstu eksplodiral peklenjski stroj. Bomba, ki je bila zelo močna, je povzročila precejšnjo škodo, na srečo pa ni bilo človeških žrtev. Zaradi pozne ure ni bilo v poslopju nikogar razen slug in njegove družine. Škoda znaša okoli tri milijone lir. V veži, ki vodi k telovadnici, so popokale vse šipe, stropni zid se je okrušil, tako tudi nekaj podpornih stebrov.

Bombo so zločinci sami sestavili in je delovala z vžgalno vrvi. Atentatorji so jo postavili zunaj veže, na strani, ki gleda proti ulici Brandesia. Iz te ulice so tudi prišli, potem ko so preplezali dva metra visok zid. Dolžina vžgalne vrvice je bila taka, da je bomba eksplodirala po približno četrtni uri. Eksplozijo, ki je nastala ob 21.45, so slišali v raznih mestnih predelih. Iz bližnjih hiš so prihiteli ljudje in videli dva mladeniča, ki sta se odpeljala v fiatu 500. Na kraj atentata je prišla takoj policija, sam kvestor D'Anchise,

načelnik političnega oddelka Volpe in prefekt Di Lorenzo. Preiskave so se začele še isto noč in so usmerjene proti desničarskim krogom. Upati je, da bo roka pravice čimprej prišla krivce.

O fašističnem pečatu atentata ne more nihče dvomiti. Že leta 1969 so fašisti izvršili podoben poskus na isti šoli, a bomba ni eksplodirala zaradi okvare. Almirantejev govor in obletnica osvoboditve Italije sta verjetno segrela kakega osamljenega vročkrvnega fašista, bolj možno pa je, da se zločinsko dejanje vključuje v širši načrt številnih fašističnih bombnih atentatov, ki so bili zadnje čase v Italiji.

Atentat pomeni napad na vse zamejske Slovence in je zato izredno hudo dejanje. To je ponoven dokaz, da so v državi aktivne sile, ki nas fizično ogrožajo. Najvidnejša od teh sil je fašistična stranka. Zato v ogorčenih izjavah političnih predstavnikov po atentatu prihaja zopet do izraza zahteva po njenem razpustu.

Obsodbe fašističnega atentata

Vodstvo Slovenske demokratske zveze iz Gorice, ki se je sestalo na izredni seji dne 29. aprila, kar najodločneje obsodja hudi bombni atentat na slovenske šole v Trstu. Podlo dejanje — izraz rase nestrpnosti — je lahko samo neposredna posledica Almirantejevega izjavnega govora v Trstu, v katerem je pozival k sovraštvu proti slovenski manjšini.

Medtem ko opozarja na načela republiške ustave, ki je nastala iz odporniškega gibanja, SDZ poziva vlado, naj podvzame vse ukrepe za zaščito slovenske manjšine in sam njen obstoj ter s tem že v kalu zatire fašistično nasilje.

SDZ je poslala protestni brzojavki ministrskemu predsedniku Rumorju ter notranjemu ministru Taviani, v katerih poziva vlado, naj ukrene vse potrebno za obrambo naše narodne skupnosti.

V zvezi s tržaškimi dogodki je delegacija SDZ stopila do goriškega prefekta dr. Molinarija. V imenu vodstva SDZ sta prof. Bratina in prof. Bratuž izrazila vladnemu predstavniku resno zaskrbljenost slovenske manjšine ter se zavzela za čim učinkovitejše varnostne ukrepe v korist slovenskih šol in drugih ustanov. Prefekt dr. Molinari je izrazil svojo solidarnost s slovenskim prebivalstvom in zagotovil svoj nastop na vladni ravni.

Goriški pokrajinski svet je na svoji ponedeljkovi seji ostro obsodil fašistični atentat na slovensko šolo v Trstu. Vse antifašistične politične skupine so sprejele skupno resolucijo, v kateri poleg obsodbe zločinskega dejanja zahtevajo tudi kaznovanje krivcev in izražajo željo, da bi prav na tem ozemlju enkrat za vselej prenehale teroristične akcije in to v korist tu živčnega prebivalstva ter prijateljskih odnosov z Jugoslavijo.

Dijaki slovenskih šol na Goriškem so v znak protesta izvedli dvodnevno stavko. V ponedeljek so stavkali tudi slovenski profesorji in učitelji. V torek pa so dijaki vseh goriških višjih srednjih šol, slovenskih ter italijanskih, šli v znak protesta v skupnem sprevodu po goriških ulicah in se zavzeli za odločno borbo proti fašističnemu nasilju.

Sindikatski slovenske šole v Gorici je sklical 29. aprila posebno zborovanje, na katerem so navzoči sprejeli resolucijo, ki obsodja hujskaški Almirantejev govor, ugotavlja brezbržnost oblasti, ki dopuščajo slična nedemokratska izzivanja in obžaluje ravnanje italijanske RAI-TV, ki sta

v svojih oddajah ta atentat popolnoma zamočala ter s tem prikrila fašistični zločin širši italijanski javnosti.

V isti resoluciji so izražene sledeče zahteve: pristojne oblasti naj prepovejo vsako hujskanje zoper mirno sožitje med državljani obeh narodnosti v naši deželi; naj prepovejo vsako javno zborovanje misovskim kolovodjem v tukajšnjih obmejnih provinciah; uvedejo kazenski postopek proti poslancu Almiranteju; naj se resno in hitro izvede preiskava in se izsledijo krivci atentata ter se po zakonu kaznujejo; javna sredstva obveščanja naj s svojim molkom ne dajejo potuše fašističnim zločincem; slovenske javne ustanove, zlasti šole, naj se varnostno zaščitijo; parlament naj čimprej izglasuje zakon o globalni zaščiti slovenske skupnosti in Italiji.

Med raznimi protestnimi izjavami za služi posebno priznanje izjava šolskega osebja na državnem inštitutu za umetnost v Gorici, saj gre za zavod z italijanskim učiteljstvom. V izjavi je rečeno, da ustvarjajo zločinska dejanja zlasti v sedanjem občutljivem položaju, v katerem se nahaja država, umetno napetost med slovensko in italijansko skupnostjo v Furlaniji-Juljskih krajini. V izjavi je tudi rečeno, da ima slovenska manjšina pravico, da se izraža v polni, neokrnjeni svobodi v skladu z ustavo in stoletnimi izročili tega področja. Javno mnenje naj zato odločno obsodi slična izzivanja, tisti, ki taka dejanja naročajo ali izvršujejo, pa naj bodo zasledovani.

Protestna izjava slovenskih
tržaških duhovnikov

Izjavo je na skupnem protestnem zborovanju, ki je bilo v ponedeljek 29. aprila pred svetoivansko šolo, prebral g. Marij Gerdol:

Kot katehet na nižji srednji šoli sv. Cirila in Metoda, ki ima svoj sedež v tej stavbi in v imenu Duhovske zveze, ki povezuje slovenske duhovnike na Tržaškem, se pridružujem skupnim protestom in z ogorenjem najbolj odločno obsodim zločinski napad na našo šolo.

Tisti, ki so nam vzeli slovensko šolo po prvi svetovni vojni, ne morejo trpeti sedanjega razvoja naše šole. Z zločinskimi napadi bi radi zastrašili naše ljudi, da bi se od šole oddaljili. A se motijo.

Slovenski duhovniki se še živo spominjamo vseh grozodejstev in preganjanj, ki

jih je fašistična diktatura sprožila nad našim ljudstvom tu na Tržaškem, v Istri in na Krasu ter opozarjamo vse skrajneže, da ne bomo nikoli klonili pred nobenim strahovanjem.

Ce smo znali v 25 letih fašizma ohraniti ljubezen do našega jezika, do naše kulture in do naših duhovnih vrednot, jih bomo znali braniti tudi danes. Kakor smo v preteklosti slovenski duhovniki stali ob strani svojemu zatiranemu narodu in z njim trpeli preganjanje, tako se bomo tudi v prihodnosti z vsemi svojimi silami borili za resnično svobodo in za dosego vseh demokratskih pravic svojega ljudstva. Odklanjamo nasilje vsake vrste in zato poudarjamo, da nikoli in nikakor ne bomo dovolili, da bi kdo spet zatiral naš narod.

Zločinci so s svojim napadom na šolo dosegli prav nasprotno. Ze dolgo nismo bili slovenski zamejci tako enotni kot smo prav danes. Z zadovoljstvom in z zadoščenjem pa opažamo, da obsoja zločinsko dejanje ogromna večina tržaškega mesta, oblasti in demokratičnih ustanov, kar nam daje poročstvo, da se bo moglo nadaljevati mirno in plodno sožitje obeh narodnosti na tem ozemlju.

Pričakujemo pa, da bodo odgovorne oblasti primerno in odločno ukrepale za zatrtje podobnih izbruhov in kakršnega koli zločinskega dejanja, ki nasprotuje demokratski ureditvi družbe.

Protestna izjava dveh slovenskih
društev

Slovenski kulturni klub v Trstu in Slovensko akademsko društvo SKAD Gorica sta v zvezi z bombnim napadom na slovensko šolo v Trstu izdala sledečo protestno izjavo:

Včeraj zvečer je eksplozija opustošila stavbo slovenskih šol pri Sv. Ivanu. Črne sence iz preteklosti, za katero je vse pošteno prebivalstvo teh krajev upalo, da je dokončno za nami, stopajo na dan prav v dne, ko obhajamo obletnice vrste groznih zločinov fašistične diktature, ko država doživlja globoko krizo in ko se kalijo odnosi med Italijo in Jugoslavijo. Desni skrajneži, ki jim je nasilje sredstvo političnega boja in narodnostna mržnja eno izmed vodil, so že pred dnevi na javnem shodu po svojem kolovodji napovedali svoje bodoče podvige. Značilno je, da so začeli s šolo, kjer se vzgaja slovenska mladina.

Člani SKK iz Trsta in SKAD-a iz Gorice izražamo svoje ogorčenje nad tem dogodkom. Od oblasti zahtevamo, da končno spravijo za zapahe vse odgovorne: od podpihovalcev na javnih shodih do materialnih izvršilcev. Tragikomično je, da se v Trstu periodično pojavljajo pred sodniki eni in isti fašisti, za katere bi človek mislil, da je družba pred njimi že zdavnaj varna. Odločno zahtevamo, da se spoštuje zakon Scelba iz leta 1952, in z grenkobo ugotavljamo, da so stranke, ki z besedami obsodijo fašizem, le z eno izjemo soglasno odobrile zakon, ki tudi neofašistom dodeljuje mogočna finančna sredstva iz javnih skladov. Od tistih strank bi tudi pričakovali večje jasnosti in odločnosti glede vprašanja meje z Jugoslavijo, ki je dokončna. Prepričani smo, da vsi ti dogodki ne bodo načeli ozračja strpnosti in razumevanja, ki se v zadnjih letih s težavo vzpostavlja v naših krajih.

Člani SKK in SKAD-a se zavedamo, da se pravičnost in mir neprestano gradita, pri čemer mora vsak izmed nas doprinesiti svoj delež.

Trst, 28. aprila 1974

Podobno protestno izjavo kot SKAD in Slovenski kulturni klub je pod naslovom »Odločno obsodimo fašistične bombe!« podal tudi Enotni dijaški odbor v Gorici, ki vključuje klasični licej »Primož Trubar«, učiteljske »Simon Gregorčič« in Trgovsko šolo.

Portugalska pričela novo obdobje

25. aprila letos je prišlo na Portugalskem do zgodovinskega preobrata. Dežela, ki je od leta 1932 doživljala diktaturo posebne vrste, se je z vojaškim udarom osvestila in ima namen začeti živeti novo obdobje v svoji osemstoletni zgodovini, ko bo demokracija postala usmerjevalka njenega življenja.

42 LET DIKTATURE

Portugalska — njen uradni naziv je Republica Portuguesa — je doživljala nemire vse od časa, ko je bila zrušena monarhija leta 1910. Udeležila se je prve svetovne vojne, iz katere je izšla gospodarsko oslabiljena. Gospodarstvo je šlo vedno bolj po rakovi poti. Tedaj so generali vso oblast izročili Antoniu De Oliveiri Salazarju, nekdanjemu profesorju gospodarskih ved na univerzi v Coimbru in bivšemu finančnemu ministru.

Tako se je začelo 36-letno vladanje Salazarja, ki je vtisnilo Portugalski svojski pečat. Salazar je dal državi novo ustavo in državno proglasil za korporativno republiko. Bil je mnenja, da so politične stranke škodljive za mir v državi in da zavirajo gospodarski napredek, zato jih je prepovedal. Ustanovil je dve zbornici: narodno in korporativno. Narodna skupščina je štela 130 poslancev, ki so bili voljeni za štiri leta, vendar volivna pravica ni bila splošna. Volili so lahko le družinski poglavarji. Korporativna zbornica je pa imela 205 članov in so jo sestavljali predstavniki cehov in sindikatov.

Salazar se je pri vladanju oprl na vojsko, policijo in Cerkev. Uspelo mu je gospodarstvo spraviti v red in deželo notranje pomiriti. Sam je bil ponosen na svoje delo in je Portugalsko imenoval »oaza miru v nemirnem svetu«.

Osebnost je bil zelo zadržan, v javnosti se je kazal čim manj, živel je zelo skromno. Ni hotel, da bi o njem časopisi pisali ali ga proslavljali ali ponavljali njegove izreke. Ves njegov način vladanja je imel nekaj skrivnostnega na sebi in to mu je bilo na moč všeč.

Salazar je uredil tudi odnos države do Cerkve. Po odstranitvi monarhije so imeli na Portugalskem silen vpliv prostozidarji, ki so vodili oster kulturni boj zoper Cerkev. To je prišlo do izraza tudi ob fatimskih Marijinih prikazovanjih. Salazar — bivši bogoslovec, ki je dokončal bogoslovne študije, a se ni dal posvetiti —, je hotel mir tudi s Cerkvijo. Zato je sklenil z Vatikanom konkordat. Ni čuda, da je bil dolgo časa v cerkvenih krogih, zlasti višjih, dobro zapisan.

Kot diktator ni prenesel nobene opozicije. Opozicijski politiki so morali ali v tujino ali pa so romali v ječe. Ni bilo svobode tiska, združevanja ali govora. Do levičarskih strank je bil neizprosno.

Po drugi svetovni vojni je Salazar nadaljeval s svojim načinom vladanja kot da se ni na svetu ničesar spremenilo. Ni doumel znamenja novih časov; zlasti pa ni doumel težnje kolonialnih narodov po svobodi in neodvisnosti.

KOLONIJE POSTANEJO RAK-RANA PORTUGALSKE

Celinska Portugalska meri 88.500 kv. kilometrov in ima 9 milijonov prebivalcev. K celinski Portugalski spadajo tudi Azorski otoki in otok Madeira sredi Atlantika.

Ta mala Portugalska pa ima še danes izredno veliko kolonialno posest in to predvsem v Afriki; v vzhodni Afriki je kolonija Mozambik (778.000 kv. km, 8 milijonov prebivalcev), v zahodni Afriki pa Angola (1,2 milijona kv. km in 6 milijonov prebivalcev) in Gvineja-Bissau (36.000 kv. km in 600.000 prebivalcev). Poleg tega ima Portugalska v svoji oskrbi še Kapverdsko otočje v zahodni Afriki ter del otoka Timorja (610.000 prebivalcev) in kolonijo Makao v Aziji (320.000 prebivalcev).

Portugalska je vsa ta ozemlja proglasila za svoje prekomorske dežele. Ko so se okrog leta 1960 prvič pojavile med domačim pre-

bivalstvom v kolonijah težnje po neodvisnosti, se je Portugalska naredila gluho.

Tako so nastala razna osvobodilna gibanja, ki so Salazarja prisilila, da je moral poslati v kolonije svojo vojsko, da ta gibanja zatire. Danes je v Angoli 55.000 vojakov, v Mozambiku 60.000 in v Gvineji 27.000. Od državnega proračuna 22 milijard eskudov (esku do je 25 lir) gre za boje v kolonijah kar 12,4 milijarde.

V septembru 1968 je Salazarja zadela kap, umrl pa je dve leti nato, 27. julija 1970. Nasledil ga je univerzitetni profesor Marcelo Caetano. Sprva se je zdelo, da bo dal Portugalski več politične svobode, pa se je kmalu pokazalo, da ni zmožen upreti se skrajnim desničarskim krogom v vojski. Kolonialna vojna je tekla naprej, golata denar in povzročala vedno več človeških žrtev.

NASTOP GENERALA DE SPINOLA

General Antonio de Spinoła je bil več let vojaški guverner v koloniji Gvineja-Bissau. Sam je bil priča, da je nemogoče zatreti z vojaškimi sredstvi odpor prebivalstva, ki si želi svobode. Danes je Gvineja že v dveh tretjinah osvobodena in obvladajo Portugalci le še nekaj vojaških oporišč ob obali.

Po povratku v Lisbono je general de Spinoła napisal knjigo »Portugalska in prihodnost«, ki je izšla 22. februarja letos in povzročila v javnosti silno zanimanje. Bila je takoj razprodana. Zanimivo je, da je de Spinoła knjigo napisal s privoljenjem ministrskega predsednika Caetana, ki pa je kasneje na pritisk desničarskega dela vojske ideje, izražene v knjigi, obsodil, de Spinoła pa odstavil z mesta namestnika načelnika generalnega štaba v vojski.

V knjigi je de Spinoła izrazil misel, da Portugalska svoje kolonialne vojne na vojaškem polju ne more dobiti kot je niso dobile ZDA v Vietnamu. Zato predlaga general politično rešitev: vsa čezmorska ozemlja naj bi se skupaj z matično Portugalsko povežala v zvezno državo pod eno zastavo.

Knjiga je, kot rečeno, izšla 22. februarja, 13. marca je Caetano de Spinoła odstavil in z njim tudi načelnika generalštaba generala Da Costa Gomeza. Tri dni nato je v oporo odstavljenim generalov izbruhnil upor garnizije v Caldas da Rainha, a ni uspel.

Toda klika upora je tlela naprej. Skupina majorjev in kapetanov je pod de Spinolovim vodstvom 25. aprila vojaški udar uspešno in brez žrtev izvedla. Predsednik države general Thomaz in predsednik vlade Caetano sta bila prepepljena v izgnanstvo na otok Madeiro, vojaška hunta pa je prevzela oblast in napovedala demokratizacijo dežele. Politični jetniki so bili spuščeni na svobodo, politični begunci se vračajo na Portugalsko, tisk je zopet svoboden.

Prvi žarki svobode so obsijali Portugalsko. Pot do prave demokracije pa bo gotovo še dolga in trnova, saj bo ovir na pretek.

Proslave 700-letnice smrti sv. Tomaža Akvinskega

Na dominikanski univerzi Angelicum v Rimu so v soboto 20. aprila praznovali 700-letnico smrti velikega učenjaka, bogoslovca in svetnika Tomaža Akvinskega. Bil je dominikanskega reda. Proslave se je udeležil tudi sv. oče.

Nekaj dni prej se je na univerzi začel kongres o pomenu Tomaževega znanstvenega dela za današnji čas. Udeležilo se ga je nad tisoč ljudi.

Sv. Anton v Padovi še vedno privlači

Cerkev sv. Antona v Padovi obišče vsako leto veliko število romarjev. Lansko leto se je v cerkvi zvrstilo nad 3000 romarskih skupin iz 52 držav. Iz Jugoslavije je bilo lani 97 romanj. Najbolj številni so bili Nemci, Francozi in Španci. Značilno je, da prihajajo romarji tudi iz prekomorskih dežel.

Umrl je avstrijski predsednik Jonas

V sredo 24. aprila malo po polnoči je umrl po daljši bolezni (imel je raka na želodcu) predsednik avstrijske republike Franz Josef Jonas. 4. oktobra letos bi bil izpolnil 75 let.

Franz Jonas je bil prvi avstrijski državni poglavar, ki je izšel iz delavskih vrst. Izučil se je za črkostavca. V družbenega delavca in politika je dozorel v sindikatih in delavski zbornici. Svojo izobrazbo je izpopolnil na ljudski delavski univerzi na Dunaju. Učil se je politične ekonomije, zgodovine in gospodarskega zemljepisja.

Leta 1932 je postal tajnik delavske zbornice v dunajskem predmestju Florisdorf. Tam je bil po zadnji vojni tudi župan, leta 1949 pa je bil imenovan za odbornika za oskrbo dunajske občine. To nalogo je — v času hude stiske — uspešno rešil. Ko je bil župan general Körner izvoljen za predsednika republike, ga je nasledil na županskem mestu in vodil dunajsko občino kar 14 let. V tem času je dal zgraditi mnogo stanovanj in bolnišnic ter je posodobil sistem mestnega prometa.

23. maja 1965 je bil na socialistični listi prvič izvoljen za predsednika avstrijske republike. Njegov tekmeč je bil tedaj sedanjí glavni tajnik OZN Kurt Waldheim. Ponovno je bil izvoljen 25. aprila 1971.

Pretekli ponedeljek 29. aprila so ga pokopali na Dunaju. Izpolnil je obljubo, da »bo predsednik vse Avstrije in vseh Avstrijcev«. Kljub zahrbtni bolezni je do zadnjega vztrajal na svojem mestu.

Avstrijska vlada je sklenila, da bodo predsedniške volitve 23. junija. Do takrat bo predsedniške posle opravljal kancler dr. Bruno Kreisky.

I. konferenca vseh azijskih škofov

V Tajpehu na Formozi se je zaključila prva konferenca vseh azijskih škofov. Trajala je od ponedeljka 22. do sobote 27. aprila. Sv. oče je zbranim škofom poslal posebno pismo v angleščini. V pismu spomni na ogromno nalogo, ki jo ima Cerkev v Aziji. Škofje vzpodbujajo k zapuščanju.

Nova blažena

V nedeljo 28. aprila je bila v vatikanski baziliki razglašena za blaženo nemška redovnica Marija Franciška Schervier. Ustanovila je red sester, ki se posvečajo ubogini. Sv. mašo je daroval aachenski škof Jochan Pohlschneider. Pri slovesnosti je bil prisoten tudi sv. oče.

Upravni sporazum devinsko-nabrežinske občine

O krizi, ki je vladala dolge mesece v devinsko-nabrežinski občini, smo veliko slišali in čitali v dnevnem časopisu. Nazadnje so nedavno občinski odbor malo spremenili, župana potrdili, odbornike zamenjali in predstavniki PSI so ostali izven odbora. Zvedeli smo tudi za nov upravni sporazum, ki ga moramo samo pohvaliti in le želimo, da bi ga kmalu in dobro izpeljali. Pri tem pa se nam vsiljujejo nekateri pomisleki:

1. Devinsko-nabrežinska občina sega tudi onstran avtoceste in železniške proge Trst-Tržič. Prav na tej severni strani so slovenske vasi: Praprotni, Sempolaj, Prečnik, Mavhinje, Cerovlje in Medja vas. Toda v upravnem sporazumu so te vasi popolnoma pozabljene. Razsvetljava je pomanjkljiva, nesnaga vedno več, ni nobene prometne zveze ne z mestom ne z občinskim središčem.

2. Te vasi so prepuščene samim sebi. Skozi posesti teh vasi je speljan naftovod, ki je uničil lepe parcele. Pa so prizadeti vsaj prešli nekaj odškodnine. Nato so položili še plinovod. V zvezi z njim nastala škoda še danes ni poravnana, odmerjena ali izplačana in nihče se še ni pogodil s prizadetimi. In glej, že zopet merijo, ne da bi kogar koli vprašali. Zopet nameravajo položiti nove cevi in tako še bolj razširiti pas, ki je uničil gozdove, pašnike in njive; odškodnine pa nobene.

V Nabrežini v bližini postaje so že cele skladovnice pripravljene cevi za nove plinovode ali naftovode. Ali je občina kar sama od sebe dala pristanek za nove napeljavne, ne da bi prizadete kaj vprašala? Uničuje se nam posest, davki rastejo, odškodnine pa od nikoder. Naj si najamemo odvetnike, ki nam bodo pojedli še tisto malo odškodnine, ki bi jo morebiti družbe bile pripravljene plačati?

Pa še nekaj! Ali nihče od občinskih organov ne vidi, kakšno nevarnost predstavlja na klope zložene cevi. Otroci se ob lepem vremenu tam igrajo. Bog ne daj, da bi se kaj žrušilo in smrtni primeri so tu. To niso mesarjeve klade z Vrhniko, kjer

KAKO BODO VOLITVE V NEDELJO 12. MAJA

Volitve v nedeljo 12. maja ne bodo kot običajne volitve, ko gre za izbiranje strank in njihovih znakov. V nedeljo bo šlo samo za to, ali si za razporoko ali si proti njej. Nič drugega. Zato na volivnici ne bo nikakih znakov, temveč samo dva odgovora: SI in NO. Volivec bo moral prečrtati enega od obeh odgovorov. Kdor je proti razporoki in za to, da se odpravi sedanji Fortunov zakon o razporoki, bo prečrtal SI, kdor je za razporoko in za to, da se sedanji Fortunov zakon ohrani, bo prečrtal NO. Zadeva bo torej v kabini precej enostavna, saj bo šlo le za prečrtanje enega ali drugega odgovora, ali SI ali NO.

Kaj bodo storili naši volivci? Italijanski škofje in tudi Katoliški glas so dovolj jasno razložili problem razporoke. Tudi vsakdanja izkušnja pravi, kakšno socialno zlo je razporoka: pomeni zmago moškega egoizma nad šibkejšo ženo in zlasti nad otroki. Zato bi odločitev v nedeljo 12. maja ne smela biti problem za nikogar. Razporoka ni zmaga naprednosti, ampak zmaga človeškega egoizma!

Zato v kabini prečrtaj SI in boš glasoval za zdravje naših družin, za enakopravnost moža in žene, za blagor otrok! Proti človeškemu egoizmu!

Politično prepričanje nima pri referendumu v nedeljo 12. maja nič opraviti. Gre za človečansko in ne za politično vprašanje, za vprašanje vesti, to je osebnega prepričanja in ne za strankarsko pripadnost.

Opat dom Franzoni suspendiran

Žrtev svoje vneme za razporoko je postal bivši benediktinski opat pri S. Pavlu v Rimu dom G. B. Franzoni. Ta preveč napreden benediktinec je bil že dalj časa predmet raznih polemik v časopisih. Zaradi svojih preveč ekstremnih idej je moral lansko leto odstopiti kot opat v samostanu sv. Pavla v Rimu. Ostal je še naprej benediktinec in je tudi še nadalje vršil svoje socialno delo in propagando.

V zadnjih tednih pa je na široko začel ostro propagando za razporoko ne samo v Rimu, temveč po celi Italiji. Kot duhovnik, ki zagovarja razporoko in pri tem neusmiljeno napada škofo in sv. očeta, je bil v nemajhno pohujšanje pri vseh pametnih ljudeh. Zato so predstojniki zahtevali od njega, da preneha s slično propagando. Obljubil je, da bo to napravil po 12. maju, to je po referendumu, prej ne. Zaradi tega so ga njegovi redovni predstojniki suspendirali, to se pravi, da so mu odvzeli pravico maševati. S tem je svojeglavemu benediktincu odvzeta tudi možnost, da bi še naprej govoril v cerkvah in po katoliških dvoranih, kot je delal doslej.

Italijanska javnost je bila precej presečena zaradi kazni, ki je zadela dom Franzonija. Laični časopisi se vsled tega jezijo, češ da pomeni ukrep zoper dom Franzonija »motitev vesti« (Corriere della Sera), povratek v predkoncilsko čase, zanižanje svobode in tako dalje. V resnici pa gre za disciplinski postopek redovnih

predstojnikov zoper člana, ki se je hudo pregrešil zoper redovno disciplino in zoper spoštovanje do cerkvenih predstojnikov, pa tudi zoper ljubezen do bližnjega. Saj je Kristus rekel, da je pohujšanje veliko zlo.

Pastirsko pismo španskih škofov o svetem letu

Na letošnje tiho nedeljo 7. aprila so španski škofje izdali posebno pastirsko pismo o svetem letu. V njem so med drugim zapisali, da je oblast služba, delo za bližnjega, za mir in razvoj posameznikov in narodov, »Pustite Kristusu — pravijo škofje — naj prečisti družbo, kot naroča koncil. Nikar ga znova ne križajte! To bi bilo bogoskrunstvo, kajti on je Sin božji!«

Kako je Jugoslavija praznovala dan miru

Vatikanski list »L'Osservatore Romano« je prinesel poročila iz nekaterih dežel, kako so praznovali svetovni dan miru. Na prvem mestu je opisana Jugoslavija. Natisnjen je odgovor predsednika Tita sv. očetu, odgovor poglavarja muslimanske verske skupnosti v Jugoslaviji in delo škofov v Sloveniji, ki so poskrbeli, da je bila papeževa mirovna poslanica široko razširjena med vernike. List omenja tudi, da je pomožni škof Lenič ob številni udeležbi opravil sv. mašo za mir v svetu in božjepotni cerkvi na Brezjah.

6. Izletniki delajo škodo na škodo. Ne spoštujejo tuje lastnine, zahajajo v ogrado celo z avtomobili, tam brcajo žogo, malicajo, razbijajo steklenice in mi naj za njimi čistimo, če hočemo pasti krave, da se ne bodo porezale na razbitem steklu. Ko jih odganjaš, se ti zoperstavijo, zahtevajo dokaze, da je to tvoja parcela in podobno, da ne omenjamo grobih žalitev oščavh, ki da naj se poberemo prek meje. Zakaj ne bi občina ob nedeljah pošiljala na motorjih poljske čuvaje, ki bi malo pregledali, kam se zatekajo ti izletniki s svojimi avtomobili, kaj vse odlagajo, kaj delajo itd.

7. Pokopališča so kraji, katere naš človek vedno spoštuje. Pokopališča ima na skrbi občina, pa vidimo, da čistijo pota le ob prazniku vernih duš, sicer pa je skozi celo leto vse zanemarjeno, poraslo s travo, nastlano s listjem. In zopet diskriminacija. V Nabrežini, Sempolaju in Devinu je vse lepo urejeno. Sempolajci pa se morajo boriti za primerno razširitev, mavhinsko pa je sploh zanemarjeno. Lani si je nekdo napravil grobnico, pa je odvisno zemljo dal zvoziti pred pokopališče, kjer je ostala mesece in mesece. Vmes pa so bile še človeške kosti. Res da niso predstavljale te kosti nevarnosti za okužbo, a obzirno do rajnega to tudi ni bilo. Občinski uslužbenci bi morali od časa do časa pogledati tudi na pokopališča.

To je nekaj skrbi, ki nas tarejo. Res je, da ne more vsega storiti občinska uprava, ker ni vse v njeni pristojnosti. Toda kar spada pod občino, bi morala nesebično ukrepati v korist vseh občanov. Vsi plačujemo davke, vsi volimo in prav gornje vasi volijo vsa leta kompaktno slovensko, zato so upravičene pričakovati nekoliko več pozornosti s strani slovenskega župana in slovenskih odbornikov tudi v času uprave in ne le, da vidimo te svoje predstavnike samo v času pred volitvami, ko potrebujejo glasove in podpise.

